

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Допускається до захисту:

Зав. кафедри підприємництва, торгівлі та
біржової діяльності

назва кафедри

 професор Сатир Л.М.

підпис

вчене звання, прізвище, ініціали

« 21 » листопада 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

РЕСТАРТ ТА РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД УКРАЇНИ

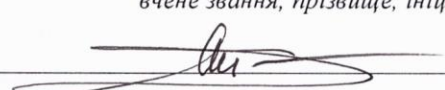
Виконав(ла): Шляхтун Владислав Русланович

прізвище, імя, по батькові

 підпис

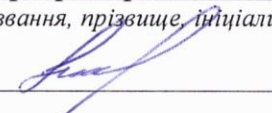
Керівник: д.е.н., професор Сатир Л.М.

вчене звання, прізвище, ініціали

 підпис

Рецензент: д.е.н., професор Паска І.М.

вчене звання, прізвище, ініціали

 підпис

Я, Шляхтун Владислав Русланович, засвідчую що кваліфікаційну роботу
магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності

Біла Церква – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Затверджую:

Гарант ОП «Підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності»
назва кафедри

професор Сатир Л.М.
вчене звання, прізвище, ініціали, підпис

« 4 » листопада 2023 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу

Шляхтуну Владиславу Руслановичу

прізвище, ім'я та по батькові

Тема роботи: Рестарт та розвиток торговельного підприємства у післявоєнний період України.

Перелік питань, які потрібно розробити: проаналізувати динаміку розвитку торговельних підприємств України; визначити основні проблеми торговельних підприємств 2022 року розробити план відновлення підприємств торгівлі після перемоги України.

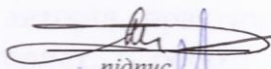
Кваліфікаційна робота магістра складається з основної частини і додаткової. Основна частина містить такі структурні елементи: вступ, сутність (3 розділи – теоретичний, аналітичний, проектно-рекомендаційний), висновки та рекомендації, список використаних джерел.

Вихідні дані до роботи джерела Інтернет, спеціалізована література, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій з досліджуваних питань.

Календарний план виконання роботи

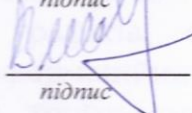
Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2023 - січень 2024	виконано
Теоретико-методична частина	лютий-квітень 2024	виконано
Аналітична частина	травень-червень 2024	виконано
Рекомендаційна частина	липень-серпень 2024	виконано
Оформлення роботи	вересень 2024	виконано
Перевірка на плагіат	жовтень 2024	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	жовтень 2024	виконано
Подання на рецензування	листопад 2024	виконано

Керівник роботи

підпис

професор Сатир Л.М.
вчене звання, ініціали, прізвище

Здобувач

підпис

Шляхтун В.Р.
ініціали, прізвище

Дата отримання завдання « 4 » листопада 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Шляхтун В. Р. Рестарт та розвиток торговельного підприємства у післявоєнний період

Поліпшити ефективність торговельних операцій, збільшити обсяги продажів, налагодити ефективне постачання, вийти на нові ринки, задовольнити клієнтів, посилити конкурентні переваги – все це завжди було та залишається актуальними питаннями для багатьох торговельних підприємств. Сьогодні бізнес переживає дуже важкі часи та складно адаптується до воєнного стану та до загроз небезпеки з боку РФ, які кожного дня посилюють свою жорстокість. Все це пояснює актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка плану заходів по відновленню діяльності та розвитку торговельних підприємств у післявоєнний період.

Відповідно до мети магістерської кваліфікаційної роботи були виділені такі основні завдання:

- визначити теоретичні засади поняття комерційна діяльність, значення та функціонування торговельних підприємств;
- проаналізувати динаміку розвитку торговельних підприємств України до 2022 року;
- дослідити зміни внутрішньої та зовнішньої торгівлі України, що відбулись з початком війни;
- навести основні напрями розвитку торговельного підприємства;
- визначити основні проблеми торговельних підприємств 2022 року;
- розробити план відновлення підприємств торгівлі після перемоги України;

Об'єкт дослідження є торговельна діяльність українських підприємств.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні питання, щодо адаптації торговельної діяльності підприємства у післявоєнний період.

При виконанні кваліфікаційної роботи були використані такі методи дослідження: аналіз і синтез – для визначення засад, значення торговельних підприємств; логічне узагальнення – для узагальнення існуючих задач та функцій торговельних підприємств; порівняльний та статистичний аналіз – при дослідженні стану торгівлі підприємств України у різні періоди; системно-структурний аналіз, інтегральний метод – для аналізу та оцінки ефективності торгівлі; графічний метод – для графічного представлення отриманих результатів дослідження.

Інформаційну базу роботи становлять наукові роботи з підприємництва, торговельної справи, економіки підприємств, монографічні дослідження та статті вітчизняних авторів, практичні матеріали та офіційні статистичні дані, ресурси мережі Інтернет. В роботі інформація узагальнена та відображена за допомогою таблиць, графіків, схем. Обробка даних здійснювалась за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Ключові слова: торговельне підприємство, внутрішня та зовнішня торгівля, торговельний оборот, попит, експорт, війна, відновлення, розвиток.

ABSTRACT

Shlyakhtun V.R. Restart and development of a trading enterprise in the post-war period

Improving the efficiency of trade operations, increasing sales volumes, establishing effective supply, entering new markets, satisfying customers, strengthening competitive advantages - all these have always been and remain relevant issues for many trade enterprises. Today, business is going through very difficult times and it is difficult to adapt to the state of war and threats of danger from the Russian Federation, which are increasing their brutality every day. All this explains the relevance of the subject of the master's qualification thesis.

The purpose of the qualification is to develop a plan of measures to restore the activity and development of trade enterprises in the post-war period.

In accordance with the purpose of the master's qualification work, the following main tasks were selected:

- to determine the theoretical foundations of the concept of commercial activity, the meaning and functioning of trade enterprises;
- to analyze the dynamics of the development of trade enterprises of Ukraine until 2022;
- to investigate the changes in internal and external trade of Ukraine that took place with the beginning of the war;
- to indicate the main directions of development of the trading enterprise;
- to determine the main problems of trade enterprises in 2022;
- to develop a plan for the recovery of trade enterprises after the victory of Ukraine.

The object of the study is the trade activity of Ukrainian enterprises.

The subject of the research is theoretical, methodical and practical issues related to the adaptation of the enterprise's trading activity in the post-war period.

The following research methods were used during the qualification work: analysis and synthesis - to determine the principles and importance of trade enterprises; logical generalization – for generalization of existing tasks and functions of trade enterprises; comparative and statistical analysis - when studying the state of trade of Ukrainian enterprises in different periods; system-structural analysis, integral method - for analysis and assessment of trade efficiency; graphic method - for graphical representation of the obtained research results.

The information base of the work consists of scientific works on entrepreneurship, trade, business economics, monographic studies and articles by domestic authors, practical materials and official statistical data, Internet resources. In the work, the information is summarized and displayed using tables, graphs, and diagrams. Data processing was carried out using modern information technologies.

Keywords: commercial enterprise, internal and foreign trade, trade turnover, demand, export, war, reconstruction, development.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	8
1.1. Поняття, класифікація та функції торговельних підприємств....	8
1.2. Оцінка ефективності роботи торговельного підприємства.....	13
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇН.....	18
2.1. Оцінка розвитку торговельних підприємств України у довоєнний період.....	18
2.2. Динаміка внутрішньої і зовнішньої торгівлі України у 2022 році..	22
2.3. Основні напрями розвитку торговельного підприємництва.....	28
Висновки до розділу 2.....	33
РОЗДІЛ 3. РЕСТАРТ ТА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	36
3.1. Виклики і проблеми торговельних підприємств під час війни...	36
3.2. Розробка плану відновлення підприємств торгівлі післявоєнний період України.....	44
Висновки до розділу 3.....	51
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	56
ДОДАТКИ.....	63

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://ucci.org.ua> – офіційний сайт Торгово-промислової палати України
2. www.wto.org – офіційний сайт Світової організації торгівлі (СОТ)
3. <https://www.oecd.org> – офіційний сайт Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР).
4. Трішкіна Н. І. Сутність посередницької діяльності торговельного підприємства та її місце в соціально-економічному розвитку України / Н. І. Трішкіна // *Причорноморські економічні студії*. - 2016. - Вип. 10. - С. 145-149. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_10_32
5. Євтушенко В. А., Рахман М. С., Дяченко Ю. І. Сучасний стан і нові реалії роздрібної торгівлі України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 9. С. 116-123. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001289947>
6. Проект Закону України від 10.11.2011 № 9443, «Про внутрішню торгівлю». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF7AB00A?an=3> (дата звернення: 05.04.2023).
7. Національний стандарт України. Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять. ДСТУ 4303:2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0130609-04#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
8. Кошельок Г. В. Сучасний стан та перспективи розвитку оптової торгівлі. *Інтелект XXI*. 2018. № 1. С. 80–85. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_1/17.pdf
9. Андрій Жук. RAU: Один із напрямків відновлення українського ритейлу – вихід на польський ринок. URL: <https://rau.ua/novyni/andrij-zhuk-rau-polskij-rinok/> (дата звернення: 05.04.2023).
10. Український бізнес в умовах війни: аналітика стану за п'ять місяців URL: https://www.researchgate.net/publication/377290178_Ukrainskij_biznes_v_ukraїn_s_kij_vijni_sucasnij_stan_problemi_ta_slahi_ih_virisenna (дата звернення: 05.04.2023).

11. Перебудова логістики в умовах війни – у фокусі Міжнародної Конференції «Європа Карпат». URL: <https://mtu.gov.ua/news/33544.html> (дата звернення: 05.04.2023).

12. Спецпроект: які галузі ритейлу та які компанії найбільше втратили з початку вторгнення рф (інфографіка). URL: <https://rau.ua/novyni/zbitki-ritejleriv/> (дата звернення: 05.04.2023).

13. Пашкуда Т., Афенді А. Напрями розвитку торгівлі в Україні в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-73> (дата звернення: 05.04.2023).

14. Олійник Т. І., Іванова М. О. Розвиток ритейлу в Україні. Молодий вчений. 2024. Вип. № 1(125). С. 126-129. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-1>

15. Склярчук І. П., Вовк Н. О. Управлінський облік бізнес-процесів в умовах діджиталізації. Економіка і суспільство. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-69>

16. Підсумки та досягнення 2023 року у ритейлі. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_RPWhbKxCW8&ab_channel=%D0%97%D0%90%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%9A%D0%90%D0%9C%D0%98%D0%A0%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%99%D0%9B%D0%A3

17. Степасюк Л. М., Старомінський В. Б. Нові тенденції та виклики вітчизняного продовольчого ритейлу. Економіка і суспільство. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-20>

18. Український ритейл в умовах війни. URL: <https://rau.ua/novyni/merezh-ukraini-22/>

19. Фоміна О. В. Корпоративна звітність про соціальну відповідальність в умовах воєнного стану. Scientia Fructuosa. 2023. Вип. № 149(3). С. 44-58. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(149\)04](https://doi.org/10.31617/1.2023(149)04)

20. Deloitte Global Retail Outlook 2024 URL: <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-shared/docs/industries/consumer/2024/global-retail-outlook-2024.pdf>

21. Retail Global Market Report 2023 URL:
https://www.reportlinker.com/p06282495/Retail-Global-Market-Report.html?utm_source=GNW
22. Іщенко А. Покупки в Інтернеті: стали відомі найпопулярніші в українців товари. Сьогодні. 2020. 20 січ. URL:
<https://www.segodnya.ua/ua/ukraine/pokupki-v-internetenazvany-samyepopulyarnye-u-ukraincev-tovary-1389792.html>. (дата звернення: 04.09.2021).
23. Батрименко В.В Запровадження сучасних форм електронної комерції в умовах діджиталізації світової економіки. Стратегія розвитку України № 2. 2019 С.58-65..
24. Ковальова О. М., Кірсанова В. В. Основні форми інтернет-торгівлі: особливості, переваги, недоліки. Економіка та держава № 7. 2020. С. 85-92.
25. Скрипник Н.Є. Особливості розвитку інтернет-торгівлі у світовому просторі / Н.Є. Скрипник, Т.С. Панасюк // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2018. – Вип. 6 (17). – С. 310–316.
26. Крегул Ю. Правове регулювання міжнародної електронної комерції / Ю. Крегул, В. Батрименко, В. Батрименко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2018. – № 2. – С. 136–147.
27. Гліненко Л.К., Дайновський Ю.А. Стан і перспективи розвитку електронної торгівлі України. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2018. № 1. С. 83–102. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/> (дата звернення: 25.01.2023)
28. Малюта І. А., Оголь А. Є. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку інтернет-торгівлі в Україні. Ефективна економіка. 2019. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6845> (дата звернення: 25.01.2023).
29. Roberts M. L., D. Zahay Internet Marketing: Integrating Online and Offline Strategies in a Digital Environment. – Publisher: Cengage. – 2017. – Access mode :
https://www.researchgate.net/publication/317692557_Internet_Marketing_Integrating_Online_and_Offline_Strategies_in_a_Digital_Environment_Fourth_Edition. – Title from screen. (дата звернення: 25.01.2023)

30. Березовська Л., Кириченко А. Розвиток електронної комерції в Україні та ЄС. Економіка та суспільство. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-15> (дата звернення: 25.01.2023)
31. Обіход С.В. Імплементация інформаційно-комунікаційних технологій у систему управління бізнес-процесами вітчизняних підприємств у контексті розвитку цифрової економіки. Економіка, управління та адміністрування. 2021. № 4(98). С. 10–17.
32. Закон України «Про електронну комерцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 25.01.2023)
33. Яценко О.М., Грязіна А.С., Шевчик О.О. Електронна комерція як елемент глобальної торговельної системи. Актуальні проблеми економіки. 2019. № 8 (218). С. 4–15. URL: <https://eco-science.net/archive/2019/APE-08-2019/8.19 topic Yatsenko%20O.pdf> (дата звернення: 20.01.2023).
34. «Електронний бізнес», «електронна комерція» та «електронна торгівля»: відмінності й особливості. Управління економікою: теорія та практика: зб. наук. пр. Київ : ІЕП НАНУ, 2020. С. 312–325. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2020.312-325>.
35. Громова Т.М. Торговельні підприємства та їх роль у створенні конкурентного середовища. Інтелект ХХІ № 4. 2018. с.50-53.
36. Передерій Т.С. Механізм забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі на засадах антикризового управління. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». №40 (2023). с. 38-43.
37. Ілляш О., Васильців Т., та ін. Моделі ефективності функціонування торговельних підприємств в умовах економічного зростання. Вісник географії. Соціально-економічна серія. Sciendo. Вип. 51(51). 2021. с. 7 24.
38. Лялюк А. Торговельне підприємництво в Україні до і під час війни: порівняльний аспект. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. Підприємництво, торгівля та біржова

діяльність. № 4. 2022. с. 94-102. URL: https://www.researchgate.net/publication/368323787_TORGOVELNE_PIDPRIEM_NICTVO_V_UKRAINI_DO_I_PID_CAS_VIJNI_PORIVNALNIJ_ASPEKT
DOI: [10.29038/2786-4618-2022-04-94-102](https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-94-102)

39. Міценко Н.Г., Кабаці Б.І., Федоренко А. О. Залежність економіки України від зовнішньої торгівлі: тенденції зміни індикаторів. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. №62. 2021. с. 12-21. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/740>

40. Кашперська А. І. Ринок роздрібної торгівлі України: стан і тенденції розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. №4. С. 120–127. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-120-127>

41. Гусаковська Т. О., Клочко Н. Г. Аналіз комерційної діяльності торговельного підприємства. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Економічні науки. 2015. № 1 (2). С. 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpush_2015_1%282%29_16 (дата звернення: 23.07.2022).

42. Українці відкривають новий бізнес навіть під час війни: цікава статистика. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/economy/2022-03-30/ukraintsyi-otkryivayut-novyyi-biznes-daje-vo-vremya-voynyi-interesnaya-statistika/264374> (дата звернення: 23.07.2022).

43. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Велике дослідження URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501>

44. Особливості правового регулювання господарсько-торгівельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/300724>

45. Вплив війни на інтернет-торгівлю: як змінювалися онлайн-продажі рітейлерів протягом I півріччя 2022 року. URL: <https://rau.ua/novyni/vpliv-vijni-na-internet/>

46. Статистика роздрібного товарообігу в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/trade/retail/> (дата звернення: 06.02.2024).
47. Tom Napoli, Windstream Enterprise May 11, 2023 <https://www.retailtouchpoints.com/topics/customer-experience/three-big-opportunities-for-retail-enterprises-in-2023-and-how-to-capitalize-on-them>
48. Six Strategic Priorities to Help Retailers and CPG Companies Prepare for the New Year" Wipfli Insights Team Dec 01, 2022 <https://www.wipfli.com/insights/articles/mad-a-wipfli-industry-forecast-retail-2023>
49. Omnichannel Retail Trends (Manhattan, 2023) <https://www.manh.com/en-gb/our-insights/resource-types/research-reports/omnichannel-retail-trends-2023>
50. Deloitte (2023). https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cl/Documents/consumer-business/cl_Retail-Industry-Outlook-2023.pdf
51. Державна служба статистики України: сайт. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html (дата звернення: 25.01.2023)
52. Шиндировський І. М. Торговельне підприємництво та особливості його провадження. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2021. № 62. С.75–80.
53. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів. Постанова Кабінету Міністрів України № 833-2006-п, редакція від 13.03.2019. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8332006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.09.2021).
54. Філіппов В. Ю., Несторенко А. М. Шляхи розвитку торговельних підприємств. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2014. № 2 (12). С. 203-207. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2014/No2/203-207.pdf> (дата звернення: 11.09.2021).

55. Гудзь О. І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. Економіка і суспільство. 2018. Випуск 18. С.346–352. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/48.pdf. (дата 12.09.2021).

56. «Компас: рестарт та розвиток бізнесу» - освітня програма для підприємців URL: https://www.facebook.com/slavrada/photos/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B0%D1%81-%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82-%D1%82%D0%B0-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA-%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%D1%83-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%86%D1%96%D0%B2-%D0%B2%D0%BF%D0%BE%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%81-%D0%B7-%D1%80%D0%BE/895971075891925/?_rdr

Financing Ukraine's Critical Small and Medium-Sized Enterprises. URL: https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2023-08/230823_Simon_SME_Financing_0.pdf?VersionId=lx_M3x.i1nVWvOW_YHJf8zUSfHc5LxBD